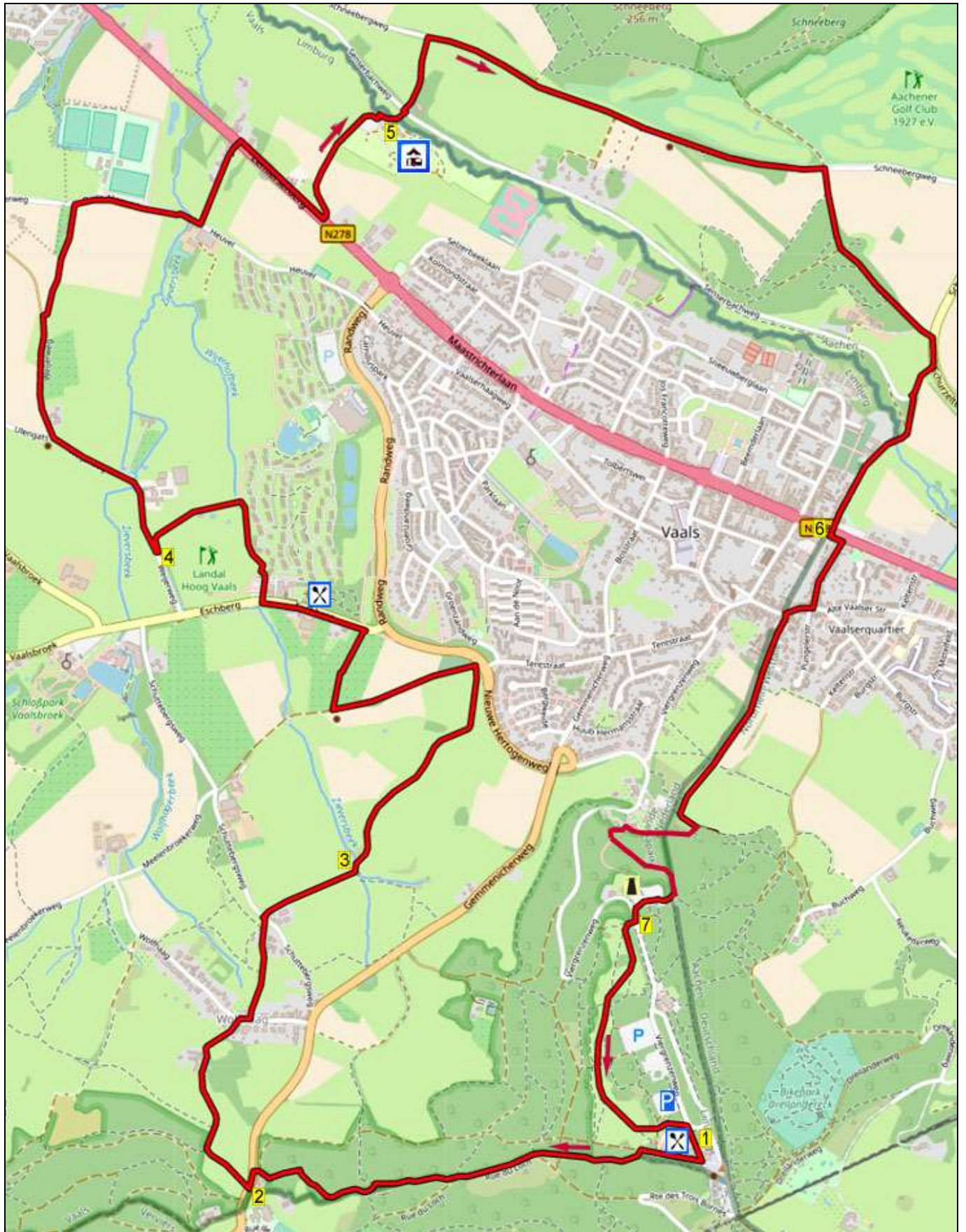

1431. VAALS 13,1 km
www.wandelgidszuidlimburg.com

Tijdens deze heuvelachtige en 3-landen wandeling, loopt u via bospaadjes omlaag naar de voormalige grenspost Wolfhaag. Dan loopt u verder omlaag naar de buurtschap Wolfhaag. Via kerkpad loopt u door weilanden omlaag en steekt u beneden het Zieversbeekje over en loopt u door groot weiland omhoog. Aan de rand van Vaals gaat u bij bijzondere begraafplaats de veldweg omhoog. Een eind verder passeert u het bijzonder Museum Vaals, waar ook een brasserie met mooi terras is. Via o.a. veldwegen en een stukje langs de doorgaande weg bereikt u de mooi gelegen camping Hoeve de Gastmolen. Via de Selzerbeek steekt u de Duitse grens over en dan wandelt u over een rustige hooggelegen smalle asfaltweg omhoog en dan passeert u de Pantzermuur. Via bos loopt u omlaag naar de grensplaats Vaals. Vervolgens loopt u via mooie paden omhoog naar de Vaalserberg waar u de Wilhelminatoren passeert. Via groot grasveld komt u weer bij het Drielandenpunt en de taverne.

Startpunt: Taverne de Grenssteen, Viergrenzenweg 97 (Drielandenpunt), Vaals. Dagelijks geopend.
Parkeer op een van de grote betaalparkeerplaatsen. Vanaf de parkeerplaats loopt u naar de taverne de Grenssteen, die gelegen is op het Drielandenpunt nabij de speeltuin en het labyrint.

Startpunt (alleen voor campinggasten): **Camping Hoeve de Gastmolen, Lemierserberg 23, Vaals. Start dan bij punt 5.**

U kunt ook starten vanaf de grote parkeerplaats bij het sportcomplex van Rood-Groen, Oude Akerweg 153 Vaals. Vanaf de parkeerplaats gaat L de smalle asfaltweg omlaag, Ga dan verder bij **** in punt 4.

GPS afstand	Looptijd	Hoogteverschil	Totaal omhoog
13,06 km	3.25 uur	170 m	229 m

1431. VAALS 13,1 km

1. Met uw rug naar de ingang van de taverne gaat u R. Meteen voorbij de taverne gaat u R (rood/GrenzRouten 3/6) over het brede grindpad met even verder rechts het hoogst gelegen labyrint van Nederland. Aan de 3-sprong gaat u RD (GR 3/6). Na bijna 50 m, tegenover groot grasveld, gaat u L over het bospaadje. Meteen daarna gaat u aan de T-splitsing R over het bosgrindpad. Negeer zijpaadjes. Na 200 m aan de 4-sprong, met rechts een afsluitboom, gaat u RD (rood/geel-rood) met links de Belgische grens. Voorbij stenen grensmaal en veldkruis gaat u aan de omgekeerde Y-splitsing RD. 200 m verder aan de 5-sprong gaat u RD met links grensmaal 209 met het jaartal 1843. (U loopt dus over het middelste pad. U verlaat hier GR 3/6 en geel-rood). Aan de 3-sprong gaat u L (rood). Negeer meteen zijpaadjes links en loop even verder het pad omhoog met links aan de bosrand een weiland.

(Omhoog lopend heeft u een eindje verder links prachtig uitzicht over de Belgische grensstreek).

Na 200 m wordt het pad een dalend bospad. Beneden aan de 3-sprong bij trafokast gaat u RD. Meteen daarna steekt u de doorgaande weg over en gaat u L omhoog en u loopt België/Belgique binnen met links de voormalige grenspost

Wolfhaag (nr. 56/58) de hoogstgelegen douanepost van Nederland.

2. Na 50 m gaat u R (groen/blauw) het trappenpad omlaag en via draaihekje loopt u het weiland in en loop dan RD (prachtig uitzicht) door het weiland omlaag met links een graft/struikgewas en rechts van u op afstand een groot kunstwerk. Voor afrastering gaat u L en meteen daarna gaat u R door het weiland omlaag met rechts struikgewas. Ga door het draaihekje en loop RD (groenblauw/geel-rood) het holle pad omlaag. Negeer zijpaden en volg RD het dalende holle pad, dat beneden in de buurtschap Wolfhaag een asfaltweg wordt. Boven aan de T-splitsing gaat u bij kunstwerk R. Meteen daarna bij trafohuisje en de volgende kunstwerken gaat u L (blauw/geel) het pad, gelegen tussen hagen, omlaag. *(Dus net vóór huisnr. 17).* Via klaphek bij infobord "Kerkepad" loopt u het weiland binnen dat u RD omlaag oversteekt. Via volgend klaphek verlaat u het weiland en volgt u het pad, gelegen achter woningen, RD omhoog. Negeer bijna aan het einde van het pad klaphek links.

(Als u hier L door dit klaphek gaat, dan heeft u na 20 m prachtig uitzicht o.a. rechts, op de hooggelegen St. Martinuskerk (1860-1862) in Vijlen).

Steek bij infobord en muurkruis schuin L de asfaltweg over en loop dan R (geel/blauw) via stegelke het weiland in. Steek het weiland RD (geel/blauw) omlaag over met even verder rechts een meidoornhaag.

3. Beneden steekt u via bruggetje/stapstenen het Zieversbeekje over en gaat u meteen L (geel/blauw) langs de knotwilgen. Even verder na vlonderpad gaat u boven door het draaihekje en ga dan meteen L (geel/blauw) door het weiland omhoog met links afrastering. Negeer even verder bij de afrastering zijpaadje links en loop verder RD door het weiland met links struikgewas. Boven bij draaihekje (stegelke) loopt u verder RD door het weiland richting geel flatgebouw. Beneden passeert u een vervallen schuur en loopt u RD de veld- grindweg door het weiland omhoog met links mooi uitzicht over het vijf sterren landschap van Zuid-Limburg. Beneden verlaat u bij breed ijzeren hek via draaihekje het weiland en ga dan aan de rand van Vaals bij de ingang van het kerkhof en rechts staand groot wegwkruis, type vliegermodel, meteen L (geel) holle veld- grindweg omhoog.

(U kunt hier een kijkje nemen op de begraafplaats waarop de oude Joodse begraafplaats van Vaals uit circa 1750 ligt. Er zijn nog 16 grafstenen bewaard gebleven, waarvan de oudste uit 1755. De steentjes op de grafstenen worden achtergelaten door de bezoekers aan de graven. De joodse begraafplaatsen worden aangelegd voor de eeuwigheid tot de wederopstanding der doden in de Messiaanse tijd zoals de joodse profeten voorspeld hebben).

Boven, waar u rechts bij het eerste hek een deel van het oude Joods kerkhof ziet, wordt de veldweg een dalende veld- grindweg. Na 300 m, bijna beneden, gaat u R (rood-geel) het trapje omhoog en volg het pad gelegen tussen beukhagen omhoog. Aan de doorgaande weg gaat u L het asfalt- voetpad omlaag.

(Na 200 passeert u rechts bij groot Christusbeeld het Museum Vaals dat gehuisvest is in het voormalig Camillianen klooster De Esch (1908-2007). Achter het museum ligt brasserie de Zwarte Madonna met het leuke terras. In het museum staan meer dan 200 heiligenbeelden die stammen uit de periode 1850-1920. Zeker eens bezoeken).

Vorbij huisnr. 9 en voor zit- picknickbanken gaat u bij de inrit van Landal Hoog Vaals/golfbaan Hoog Vaals R en volg dan voorbij de slagbomen RD het voetpad met rechts vakantiewoningen. Meteen daarna gaat u beneden aan de T-splitsing R met links de golfbaan Hoog Vaals en rechts vakantiewoningen staand op Landal Hoog Vaals. Negeer zijpaden rechts. Na 200 m gaat u aan de 3-sprong, einde golfbaan, L (geel-rood) het verharde pad omlaag met links de golfbaan en rechts afrastering van weiland. (Een eindje verder ziet u schuin rechts voor u de kerktoren van het kerkje in Holset).

4. Aan de smalle asfaltweg gaat u R omlaag met rechts het Zieversbeekje en een even verder bij grote boerderij links het beekje.

(Na 250 m ziet u rechts aan het einde van de lange oprit de monumentale watermolen Frankenkolen beter bekend als zijnde "de Volmolen" (1736). De molen was een spinnerij met lakenfabriek en vollerij, later spinnerij met dekenfabriek).

Na 500 m gaat aan de 3-sprong bij zitbank, wegwkruis en wegwijzer R (blauw) de smalle asfaltweg omhoog, die na 100 m voorbij woning een veld- grindweg wordt. Na 300 m gaat u over het rechts van de veldweg gelegen graspad lopen met links een meidoornhaag. Na 50 m bij bordje "voetpad" buigt het pad naar rechts en meteen daarna naar links met links het smal voetpad en rechts het ruitpad. Vlak voor de asfaltweg buigen de paden naar rechts (blauw) met even verder links de grote parkeerplaats bij het sportcomplex van Rood-Groen (Vaals/Lemiers). Beneden aan het einde van het pad R de asfaltweg omlaag en u steekt meteen het Zieversbeekje over. Meteen daarna **** aan de 3-sprong bij verkeersspiegel gaat u L omhoog (Schuurmolenweg).

(Deze watermolen heeft gefunctioneerd van 1800 (of eerder) en is in 1909 afgebroken).

Steek boven de doorgaande weg over en ga R het fietspad omhoog. Na 300 m gaat u bij km-paaltje 21,6 scherp L de asfaltweg omlaag richting Hoeve/camping de Gastmolen.

(Omlaag lopend heeft u mooi uitzicht op de Schneeberg, die zo genoemd wordt i.v.m. de grote hoeveelheid kalk die in de grond zit).

Beneden komt u bij het receptiegebouw van de camping.

5. Start Camping Hoeve de Gastmolen: Bij het receptiegebouw loopt u bij bord "P aankomst" het paadje omlaag en dan steekt u via bruggetje de 14 km lange Selzerbeek, een zijbeek van de Geul, over die hier de grens vormt tussen Nederland en Duitsland. Steek boven de asfaltweg (Senserbachweg) over en loop bij verbodsbord, wegwkruisje en de het gedeeltelijk met breuksteen gebouwde Gut Gaßmühle RD de grindweg omhoog, die vlak daarna een stijgend pad gelegen tussen struikgewas wordt. Boven aan de T-splitsing gaat u R de rustige asfaltweg omhoog. Negeer zijpaden en blijf geruime tijd de stijgende smalle asfaltweg RD volgen.

(Na 400 m passeert u links de Pantzermuur, een anti-tank muur) Deze in 1938-1939 aangelegde dikke betonnen circa 350 m lange en 3,70 m hoge anti-tank muur met schietgaten was een onderdeel van de Westwall/Siegfriedlinie, een verdedigingslinie die vlak voor en tijdens de Tweede Wereldoorlog werd gebouwd. Beneden aan de asfaltweg (Senserbachweg) die u bij het verlaten van de camping bent overgestoken, stond toen ook nog een 1,3 km lange Pantzermuur. Even verder heeft u rechts mooi uitzicht over Vaals.

Hier ziet u vanaf links de 133 m hoge tv-toren in het Aachener Wald, de Pauluskerk in Vaals en de Wilhelmina uitkijktoren op de Vaalserberg waar u straks nog langs komt. Kijk hier ook nog even achterom en u heeft prachtig uitzicht o. a. op de hooggelegen St Martinuskerk (1860-1862) in het bergdorpje Vijlen).

Na 800 m aan het einde van de tankmuur loopt u bij zitbank infobord "Pantzermauer en Pantzersperre" het bos in en volg verder RD de smalle stijgende asfaltweg. 400 m verder gaat u boven aan de 4-sprong bij zitbank en met links het golfterrein van de Aachener Golfclub 1927 e.V. R (GR1) de veldweg omhoog met rechts mooi uitzicht over het Selzerbeekdal.

(Hier aan de 4-sprong bij zitbank ziet u voor u het grote Universitätsklinikum (ziekenhuis) Aachen. Het ziekenhuis heeft in totaal circa 1250 bedden en circa 6000 werknemers die werkzaam zijn in 34 klinieken en 25 instituten).

Boven in het bos gaat u aan de 4-sprong RD (GR1) het bospad omlaag. Negeer zijpad rechts. Beneden aan de 3-sprong gaat u RD over de asfaltweg. Meteen daarna gaat u R doorgaande weg omlaag. Na 50 m gaat u aan de 3-sprong R (Senserbachweg) omlaag (10%). Na 100 m, waar de brede asfaltweg naar rechts buigt, gaat u bij zitbank L (GR1) de smalle asfaltweg omlaag. Beneden loopt u RD tussen de rood/witte paaltjes door en u loopt Nederland/Vaals binnen en volg RD stijgende asfaltweg met voor u de Pauluskerk (1891-1893).

(U wandelt hier precies over de grenslijn. Even verder passeert u de ingang van het kerkhof van Vaals waar u een kijkje kunt nemen. Op de oude begraafplaats (1808) staan enkele zeer oude grafstenen. Als u bij de drie klokken van de voormalige St. Jozefkerk (1958-2000) RD loopt, komt u rechts bij het grote familiegraf (mausoleum/2^e helft 19^e eeuw) van de familie Tyrell, die van 1829 tot 1924 een grote lakenfabrikant in Vaals was. In het mausoleum liggen in 8 nissen tien familieleden begraven).

6. Steek boven de doorgaande weg over en ga L (grensovergang Vaals).

(Als u hier R gaat, komt u meteen in het centrum van de altijd levendige grensplaats Vaals met de vele terrassen/horeca en Duitse bakkerijen waar u heerlijke Kuchen kunt krijgen).

Meteen daarna in het Akense stadsdeel Vaalserquartier gaat u R (Püngelstraße) omhoog. Aan de ongelijke 4-sprong gaat u R. Aan de 3-sprong bij grensovergang en het voormalig

douanekantoortje genaamd de "Kleng Wach" (1890) en grenspaal nr. 196 gaat u L.

(Dit is het kleinste en hoogst gelegen museum van Nederland. Hier staat ook nog een oude grenssteen van de Rijksstad Aken met het wapen van Aken, de adelaar. Zie infobordjes aan de Nederlandse zijkant. Hier ziet u op Nederlands grondgebied de hoogst gelegen kerk van Nederland namelijk de protestantse kerk in Vaals. De toren stamt uit de 13^e eeuw en is van de oude Pauluskerk, die hier tot 1893 stond).

Negeer zijwegen links en na 200 m wordt de stijgende asfaltweg een stijgend onverhard pad/veldweg. Na 300 m gaat u aan de 4-sprong bij infoboek RD verder omhoog. Negeer zijpad rechts. Aan de T-splitsing, met rechts de hoge flat, gaat u L met links prachtig uitzicht o. a. weer op het Universitätsklinikum en op steenbergen van voormalige steenkoolmijnen in de Duitse grensstreek. Vlak daarna aan de 3-sprong bij wandelknooppunt (wkp) 33 gaat u scherp R (34). Negeer zijpaden. Aan de brede asfaltweg gaat u L (34/geel-rood) omhoog met links boven een voormalig waterbassin (1930), dat dezelfde functie had als een watertoren. Meteen daarna buigt de asfaltweg naar links. Meteen daarna gaat u aan de 3-sprong L (34/geel-rood) het bosgrindpad omhoog. Na 250 m gaat u boven aan de 4-sprong bij grenssteen 193 H en wkp 34 R (rood). Vlak daarna loopt u RD met rechts de grote parkeerplaats en de Wilhelminatoren waar u boven op de glazen sky-walk schitterend uitzicht heeft. (Zeker eens doen). Bij oorlogsmonument/vliegtuigpropeller en infobord gaat u RD.

7. Steek schuin links asfaltweg over en loop bij afsluitboom RD. Vlak daarna gaat u bij infobordje L over het grote grasveld. Bij rechts staande bosstrook loopt u verder RD over het grasveld.

(Hier op het grote grasveld lag vanaf 1926 tot in de jaren '30 een klein vliegveld. Door het groter worden van de toestellen, bleek het onmogelijk dit te handhaven).

200 m verder bij vier bomen, die op grasveld staan, loopt u verder RD over het grasveld richting hoge Boudewijntoren. Aan het einde van het grote lange grasveld gaat u bij keien en links de slagboom bij grote parkeerplaats RD over het grindpad met rechts het labyrint, dat u zeker eens moet bezoeken. Aan de T-splitsing gaat u R over de klinkerweg. Na ca 50 m, voorbij speeltuin en ingang labyrint. komt u rechts bij taverne de Grenssteen waar u nog iets kunt eten of drinken.

Het Drielandenpunt is met 322,5 m het hoogste punt van het Europese gedeelte van Nederland. Het hoogste punt van Nederland is sinds 10 okt. 2010 de Mount Scenery ("Landschapsberg"). De berg is een 877 m hoge slapende vulkaan in de Nederlandse gemeente Saba (eiland Saba in het Caribisch gebied). Het Drielandenpunt was vroeger een Vierlandpunt; van 1816 tot 1919 grensde het dwergstaatje Neutraal-Moresnet aan Nederland, België en Pruisen. Vlak voor de Boudewijntoren is het "echte" Drielandenpunt. Hier staat grenspaal no.193. 35 m verder is het "toeristisch" Drielandenpunt op Nederlands grondgebied met grenspaal no. 1.

Auteur: Jos Wlazlo. Het Auteursrecht van deze tekst en het Databankenrecht op deze route ligt volledig bij de auteur. Niets van deze wandelroute mag worden gekopieerd, veeelvoudigd of openbaar gemaakt zonder toestemming van de auteur.